

Natur og biodiversitet i det åbne land

Fælles udspil

DANMARKS
JÆGERFORBUND

ØKOLOGISK
landsforening

Danmarks
Naturfredningsforening

Friluftsrådet

Naturen i det **åbne land**¹⁾ har brug for en hånd

Foto: Niels Hougaard

Forsidefoto: SEGES

Der er behov for en markant opprioritering af indsatsen rettet mod at stoppe tilbagegangen i biodiversiteten.

Udfordringen for biodiversiteten er især manglen på plads til naturen samt en varig og effektiv beskyttelse. Der er behov for både at øge den arealmæssige andel af natur, sikre en øget sammenhæng mellem eksisterende naturarealer samt øge kvaliteten og beskyttelsen af den eksisterende natur.

Vi skal styrke viden om biodiversitet hos lodsejere og befolkning samt befolkningens muligheder for at opleve naturen.

Indsatsen for natur og biodiversitet i det åbne land bør både rettes mod de egentlige naturområder og mod naturværdierne i jordbrugslandskabet, blandt andet for at sikre velfungerende økosystemer og fødekæder.

Der er behov for både nye og bedre forvaltningsmæssi-

ge tiltag og for målrettede virkemidler, der kan sikre, at de nødvendige tiltag gennemføres.

Organisationerne bag denne folder har kortlagt eksisterende barrierer for en styrket naturindsats og har på denne baggrund i fællesskab formuleret fælles konkrete ønsker til:

1. Grundlæggende principper for fremtidens naturforvaltning
2. Politiske initiativer der skal sikre og styrke biodiversiteten samt forbedre naturen i det åbne land og befolkningens muligheder for at opleve naturen

Udspillet skal ses som et bidrag til arbejdet med en kommende Natur- og biodiversitetspakke, der forventes at blive fremlagt i efteråret 2020.

Læs udspillet i dets fulde længde på organisationernes hjemmesider.

1) Dette udspil handler kun om det åbne land og kommer ikke med anbefalinger vedr. eksisterende skov

Foto: Peter Prik Larsen

Overordnede målsætninger for en indsats for naturen og biodiversiteten i det åbne land

Organisationerne er enige om følgende overordnede målsætninger for en kommende indsats for natur og biodiversitet i det åbne land:

Danmark skal leve op til nationale og internationale mål og forpligtelser vedr. natur og biodiversitet.

Det overordnede mål er at opnå høj biodiversitet blandt andet ved at skabe gunstig bevaringsstatus for naturtyper, arter og økosystemer i samspil og med respekt for blandt andet:

- Et moderne og konkurrencedygtigt landbrugserhverv med mulighed for udvikling og tilpasning til den nationale og globale efterspørgsel på danske høj kvalitetsfødevarer
- Befolkningens muligheder for at opleve naturens mangfoldighed. Borgerne skal have glæde af den løbende natur- og biodiversitetsindsats gennem gode naturoplevelser, så de får motivation til at passe på naturen
- Levedygtige landdistrikter der er attraktive både at bo i og besøge

Fjern barriererne for naturindsatsen i Danmark

Viljen til at hjælpe Danmarks natur og biodiversitet er der. Men resultaterne og udviklingen går den forkerte vej. Organisationerne er enige om, at det bl.a. skyldes disse 5 barrierer:

1. Mangel på viden om Danmarks natur og biodiversitet
2. Mangel på konkrete og bindende målsætninger
3. Mangel på målrettede virkemidler og positive incitamenter
4. Mangel på evaluering og opfølgning på indsatser
5. Mangel på rekreativ infrastruktur i naturen og uklar lovgivning om adgang

På de næste sider gennemgås barriererne, og mulige politiske initiativer fremhæves.

1 Mangel på viden om Danmarks natur og biodiversitet

- Naturovervågningen fokuserer i dag på bindende forpligtelser over for EU, dvs. kun naturtyper og arter beskyttet efter EU's naturdirektiver. Der mangler derfor viden om store dele af Danmarks natur og biodiversitet. Konkrete tematiske og geografiske målsætninger og prioriteringer bliver derfor mangelfulde, imens en baseline for indsatser mangler, og effektmonitorering kun sker i meget lille omfang.
- Der er behov for at styrke den strategiske forskning i Danmarks biodiversitet, hvis vi skal forfølge målsætningen om at vende udviklingen som helhed.
- Lodsejere og den brede befolkning skal have større viden om naturværdier og -potentialer på deres ejendom.
- Indsatsen for naturen skal gøres til en folkesag – derfor skal vi øge danskernes viden om biodiversitet.

Politiske initiativer

- ▶ Naturovervågningen skal styrkes
- ▶ Flere midler til forskning og effektmonitorering
- ▶ Mere viden og facilitering til lodsejere
- ▶ Styrket indsats over for befolkningen
- ▶ Etablering af Biodiversitetsråd med inddragelse af interessenter
- ▶ Fokus på økosystemtjenester

Foto: SEGES

2 Mangel på konkrete og bindende målsætninger

- Der er alene fastsat konkrete og bindende målsætninger for natur omfattet af EU's natur- og miljødirektiver, dvs. der er ingen forpligtelser til initiativer for naturtyper og arter, der ikke er omfattet af disse.
- Vi mangler lovgivningsmæssige rammer, som sikrer sammenhæng mellem naturtypers og arters bevaringsstatus og konkrete forvaltningsmæssige initiativer.
- For truede arter er ansvarsfordelingen mellem stat og kommuner uklar. Iværksættelse af initiativer sker derfor grundlæggende ikke.

Politiske initiativer

- ▶ Ambitiøs artsforvaltningsplan med fokus på mål og virkemidler
- ▶ Mål for forvaltning af naturtyper – også uden for Natura 2000

3 Mangel på målrettede virkemidler og positive incitamenter

- Der er ikke sammenhæng mellem politiske ønsker om mere natur og virkemidler til udmøntning.
- En stor del af den danske naturforvaltning finansieres gennem EU's landdistriktsprogram og er derfor begrænset af ressourcer og restriktioner som følge af rammerne for EU's landbrugspolitik.
- Stat og kommuner har begrænsede midler til at forvalte offentlige naturarealer, eller til at kommuner kan påtage sig en faciliterende/koordinerende rolle over for lodsejere m.v.
- Disse forhold betyder, at der mangler ressourcer til naturforvaltningstiltag, og at der er begrænsede muligheder for at give direkte incitamenter til lodsejer.
- Samtidig er der de fleste steder i den eksisterende lovgivning flere regler, der giver et direkte negativt incitament til lodsejere i forhold til at gøre en indsats for naturen. Mange oplever en frygt for, at natur kan spænde ben for fremtidig udvikling.
- Driftsbegrænsninger uden kompensation modvirker naturpleje og genopretning samt initiativer for både truede og almindelige arter. Der er derfor behov for at styrke de positive incitamenter.
- Udover den danske lovgivning er der også dele af EU's landbrugspolitik, der er uhensigtsmæssig i forhold til at fremme natur og biodiversitet. Dette skyldes både forordningsmæssige rammer, den danske implementering og uklarhed om gældende regler.

Politiske initiativer

- ▶ Prioritering af midler til en multifunktionel jordfordelingsfond
- ▶ Gennemgang af eksisterende lovgivning og forvaltningsrammer med fokus på negative incitamenter og barrierer
- ▶ Revision af EU's landbrugspolitik med fokus på natur og biodiversitet
- ▶ Opdatering af "Barrierekataloget" vedr. naturpleje
- ▶ Etablering af større sammenhængende naturområder
- ▶ Styrket beskyttelse af § 3-arealer gennem positive incitamenter
- ▶ Flere nationale midler til naturpleje
- ▶ Øget fokus på biodiversitet ved etablering af skov
- ▶ Kortlægning af potentiale vedr. "Vildskab" / Rewilding som værktøj i naturforvaltningen
- ▶ Staten bør gå foran på egne arealer

Foto: Jakob Bergmann Nielsen, Danmarks Jægerforbund

4 Mangel på evaluering og opfølgning på indsatser

- Der er kun fastsat rammer for evaluering og opfølgning på forvaltningsmæssige tiltag i regi af EU's natur- og vandrammedirektiv, dvs. der mangler systematisk opsamling og evaluering af naturforvaltningen i Danmark gennem de seneste mange år.
- Nye tiltag og initiativer inden for naturforvaltning igangsættes "i blinde" uden at kende effekten.
- Positiv medvirken og engagement fra private lodsejere forudsætter formidling af resultater fra gennemførte initiativer.

Politiske initiativer

- ▶ Effektivurdering og evaluering af tiltag
- ▶ Opfølgning på tidsbegrænsede tiltag

5 Mangel på rekreativ infrastruktur i naturen og uklar lovgivning om adgang

- I Danmark er udviklingen af den rekreative infrastruktur ukoordineret nationalt og på tværs af kommuner, dvs. der findes ikke et sammenhængende netværk af naturnære stier og ruter med national planlægning, fælles standarder og mærkning af stierne, digitalt overblik til gode naturoplevelser m.m., der kan vise vej til de gode naturoplevelser i landet.
- Den danske lovgivning om befolkningens adgang til naturen er spredt i forskellige love og er kompleks – det kan derfor være svært for den almindelige borger at vide, hvor man må færdes i naturen.

Politiske initiativer

- ▶ Naturnær rekreativ infrastruktur
- ▶ Gennemgang af adgangsløvgivningen
- ▶ Friluftslivet skal tænkes med i naturindsatserne

Foto: Friluftsrådet

10 principper for fremtidens naturforvaltning

Organisationerne er enige om en række grundlæggende principper som bør ligge til grund for den fremtidige danske naturforvaltning:

Foto: Jakob Bergmann Nielsen, Danmarks Jægerforbund

- 1** Både akutte som langsigtede tiltag skal sikre en rig natur og biodiversitet i Danmark i samspil med andre interesser som friluftsliv, jordbrug og liv i landdistrikterne. Naturen skal kunne udfolde sig på egne præmisser på flere og større arealer.
- 2** Naturindsatsen skal komme befolkningen til gavn gennem mulighed for bedre naturoplevelser og skabe bedre forståelse for natur og biodiversitet.
- 3** Målsætninger skal være konkrete, forpligtende for myndighederne og tidsfastsatte, så evaluering og løbende tilpasning af initiativer er mulig (adaptiv forvaltning).
- 4** Mål og virkemidler til udmøntning skal hænge sammen, og der skal prioriteres flere midler til naturforvaltningen.
- 5** Staten skal gå forrest med konkrete og målrettede indsatser for truede arter og naturtyper, bl.a. etablere større naturområder på egne arealer.
- 6** Det må ikke være en "straf" for lodsejere at huse, pleje eller genskabe natur.
- 7** Der skal sikres viden om effekt af tiltag og behov for konkret forvaltning.
- 8** Indsatsen for natur og biodiversitet skal som udgangspunkt være frivillig og inddrage relevante interessenter tidligt i idéfasen, særligt jordejere.
- 9** Der skal sikres positive incitamenter for private lodsejere – tilstrækkelig betaling for rådighedsindskrænkninger og løbende tilpasning af lovgivning og regler.
- 10** Naturen yder ud over en herlighedsværdi også en økonomisk værdi i form af økosystemtjenester, som i dag er en integreret del af EU's naturforvaltning. Danmark bør anerkende, at naturen ikke alene er en udgift, men også rummer en økonomisk værdi.

